

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Kerkstraat 22 – Kosterstraat 2

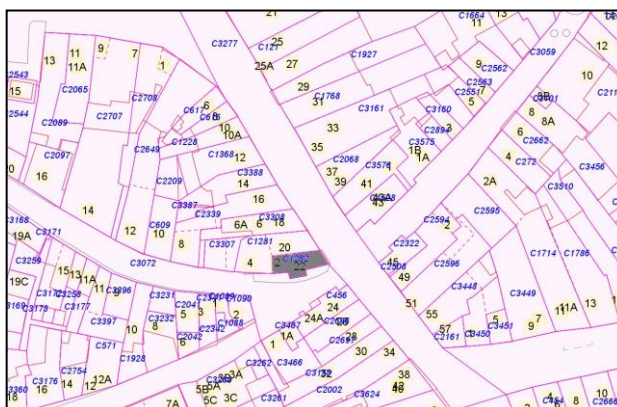
Monumentnummer : GM198

Straat : Kerkstraat
Huisnummer : 22
Toevoeging : Kosterstraat 2
Postcode : 6981 CM

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 1282

Naam object : "t Hoekje"
Bouwjaar : 17^e eeuw, 1938
Bouwstijl : n.b.
Architect : J. Vervoort (winkelpui 1938)
Oorspronkelijke functie : woonhuis/winkel
Huidige functie : woonhuis/winkel

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 10-10-2016
Datum aanwijzing : 18-04-2017

Situering

Pand gelegen aan de Kerkstraat op de hoek met de Kosterstraat centraal in de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat met de voor- en zijgevel langs de straat aan het trottoir.

Opbouw

Tweelaags pand op rechthoekige plattegrond onder een zadeldak met klokgevel aan de Kerkstraat. Het heeft een winkel op de begane grond en een apart toegankelijke bovenwoning op de verdieping en zolder. Het pand is deels onderkelderd. Langs de

Kosterstraat staat een hoog pothuis waarin de opgang naar de bovenwoning is gesitueerd.

Historie

De Kerkstraat en Kosterstraat maken deel uit van de oudste stadsuitleg daterend uit de eerste helft van de dertiende eeuw. De Kerkstraat functioneert vanouds als verbinding tussen de Koepoortstraat en Ooipoortstraat, feitelijk de hoofdas van de historische stad. De kruising van Kerkstraat met Kosterstraat en Boekholstraat markeert de begrenzing van het oudste deel van de stad. Het zuidelijke straatdeel en de Ooipoortstraat in het verlengde zijn in de 14^e eeuw uitgelegd.

Beknopte bouwgeschiedenis

Pand dat afgaande op de verschijningsvorm met topgevel aan de Kerkstraat een oudere kern heeft. De kenmerkende klokgevel kan in de periode tussen de late 17de eeuw tot het begin van de negentiende eeuw zijn gebouwd. Het pand is in de negentiende eeuw ingrijpend verbouwd van een huis met hoge begane grond en zolder tot een tweelaags woonhuis met zolder. Hiertoe is een nieuwe balklaag ingebracht van ronde stammen en is de kapconstructie aangepast. Ook de zijgevel is toen gewijzigd. Het pand kreeg vermoedelijk in het derde kwart van de negentiende eeuw een houten winkelpui met overhoeks geplaatste ingang en een ondiepe uitstalkast over de breedte van de gevel aan de Kerkstraat.

In 1930 is het bestaande pothuis verhoogd en in 1938 nogmaals aangepast om een toegangsdeur voor de bovenwoning te maken. In hetzelfde jaar is de winkelpui vervangen en kreeg de gevel op de verdieping een nieuw erkervenster. Ook werden toen de indelingen van begane grond en bovenwoning gewijzigd. In 2008 is een groot deel van de inrichting en indeling van de bovenwoning opnieuw gewijzigd. Ook de winkel is toen gemoderniseerd en zijn de winkelpuitegels uit 1938 verwijderd om de gevel te harmoniseren.

Exterieur

De gevels van het pand zijn geheel gepleisterd en tellen twee bouwlagen. De voorgevel aan de Kerkstraat heeft bovendien een als klokgevel uitgevoerde geveltop. De begane grond van de voorgevel heeft een overhoeks geplaatste winkel deur met bovenlicht, waarin een gebogen, dichte plaat is getimmerd. Voor de winkel deur een kwartronde stoep van granito met een donkere rand en een smalle lijst van afwisselend zwarte en witte kleine tegeltjes. Rechts van de entree een breed, driezijdig erkerraam uitgevoerd in hout met luifel. Boven de luifel een drievaks bovenlicht met in elk vak een raam met glas-in-lood in geometrisch motief. Direct boven de pui een vlakke cordonlijst die de overgang markeert tussen winkel en verdieping en links de hoek omgaat boven het winkervenster links van de entree aan de Kosterstraat.

Op de verdieping is boven het winkervenster en daarmee rechts van het midden, een driezijdig erkervenster aanwezig, ondersteund door drie houten klossen. De erker is aan de bovenzijde met zink afgedekt.

De vlak uitgevoerde geveltop heeft op zolderniveau een symmetrisch geplaatst venster met draairaam waarin blank glas-in-lood. Het venster wordt geflankeerd door twee gesmede staafankers met omgesmede uiteinden. Het pand Kerkstraat 24 op de

tegenoverliggende hoek heeft in de zijgevel muurankers met een vergelijkbare afwerking. De hals van de gevel is afgewerkt met een gepleisterde, iets uitkragende rollaag, de schouders zijn voorzien van blokken geveerd natuursteen. Een derde blok natuursteen zal – waarschijnlijk voorzien van een profilering of anderszins gedecoreerd – de geveltop bekroond hebben, maar is in het verleden verdwenen. Juist onder de top een derde muuranker met eveneens omgesmede einden. Rechts in de gevel is onder de schouder een uitstroomopening met vergaarbak van de goot.

De gevel langs de Kosterstraat heeft vijf vensterassen, de meest linker vensteras na een sprong in de gevel en een brede muurdam.

De gevel heeft op de begane grond geheel rechts een winkelruit met tweevaks bovenlicht, waarin twee ramen met geometrisch glas-in-lood. Het kalf is als kleine luifel uitgevoerd en steekt voorbij de dagkanten van het venster. Boven het venster de cordonlijst die rechts boven de entree van de winkel de hoek omgaat. Links van het winkelvenster een tot deuropening verlengd venster met in het zware kozijnhout een luikspinning en de bovenste duimen van de luiken in het kozijn geslagen. Boven het secundair toegevoegde kalf een tweeruits bovenraam. In de nu voormalige deuropening een enkelruits raam met houten onderplaat.

Centraal tegen de gevel staat een enkellaags, in 1930 verhoogd, pothuis met in het rechter korte eind en klein toiletvenster met klapraam en in het linker korte eind een wat groter enkelruits raam. In de zijgevel van het pothuis centraal een gesloten deur die toegang geeft tot de berging van de winkel en links een deur met twee verticale staafprofielen, die toegang geeft tot de bovenwoning. Het pothuis is aan de bovenzijde afgewerkt met een boeiboord en zinken kraal en is voorzien van een modern, stalen hekwerk om het dak van het pothuis als balkon functioneel te maken.

Links van het pothuis een brede muurdam en een venster met vast kalf en houten onderdorpel. De ramen zijn in het verleden vervangen en in het bovenraam een vlakke houten plaat. Het kozijnhout is voorzien van een luikspinning, ter hoogte van het onderraam zijn de vier gesmede duimen voor de luiken nog aanwezig.

Boven dit venster een venster van dezelfde breedte maar uitgevoerd met twee tweeruits stolpramen en een drieruits bovenraam. Links en rechts van de bovendorpel twee gesmede staafankers van het zelfde type als in de voorgevel. In de brede muurdam rechts van het venster een klein toiletvenster. De sprong in de gevel die dan volgt is in het verlengde van de linkergevel van het pothuis. Boven het pothuis twee zwaar uitgevoerde kozijnen met links een zesruits schuifvenster en rechts een moderne deur naar het balkon. In het rechter deel van de gevel zijn op de verdieping twee zesruits schuifvensters met wisseldorpel aanwezig, met in het bovenraam van het rechter venster hetzelfde geometrisch glas-in-lood als in de winkelvensters.

De zijgevel wordt beëindigd met een plansiergoot op eenvoudige houten klossen. Het dakvlak erboven is belegd met gesmoorde, OVH-pannen. Hierin zijn twee moderne, kleine dakramen opgenomen. In het midden op de nok een korte, vierkant gemetselde bakstenen schoorsteen.

Interieur

Kelder: afgaande op een koekoek aan de Kosterstraat is de winkel (deels) onderkelderd, maar deze ruimte is niet bezocht.

Begane grond: De winkelruimte is een volledig met modern plaatmateriaal afgewerkte ruimte, aan de straatzijde de breedte van het pand beslaand, maar na enkele meters versmallend als gevolg van de trapopgang links naar de bovenwoning. De constructie is nergens in het zicht.

Eerste verdieping: de verdieping en zolder van het pand zijn niet bezocht. Voor de beschrijving is gebruik gemaakt van foto's.¹ De bovenwoning is bereikbaar via het pothuis aan de Kosterstraat vanwaar een houten trap met een balustrade van rechte, vlakke balusters naar boven voert. De balustrade eindigt tegen een vierkante trappaal met eenvoudige geometrische beëindiging. De indeling bestaat uit een overloop, twee tot woonkamer samengetrokken kamers achter elkaar aan de voorzijde, in 1938 van elkaar gescheiden door middel van suitedeuren. Aan de achterzijde een keuken. In de woonkamer is de enkelvoudige zolder balklaag volledig in het zicht en bestaat uit ongekantrechte stammen, mogelijk lariکشhout. Ook de rechter bouwmuur (zijde Kerkstraat 20) is volledig in het zicht, alsmede de muurankers van de bijbehorende balklaag. Een deur met bovenvak met vierruits roedenverdeling geeft vanuit de overloop toegang tot de keuken. De vloer ligt hier tien centimeter hoger. In dit deel van het huis is de enkelvoudige zolder balklaag anders uitgevoerd en bestaat uit zware, vierkante eiken balken die haaks op de voorgevel aan de Kerkstraat, dus evenwijdig aan de Kosterstraat liggen.

Een moderne open houten trap met kwart voert vanuit de woonkamer naar de zolder.

Zolder: de volledig afgewerkte indeling op zolder bestaat uit een centrale overloop met twee slaapkamers en een badkamer. Van een oudere afwerking, dan wel de constructie is niets in het zicht: de kapconstructie gaat geheel schuil achter plaatmateriaal, behalve één spant aan de straatzijde. Dit is een aangepast, zogenaamd kreupel kapspant van machinaal gezaagd grenen. De oorspronkelijke, ingepende tussenbalk van het spant is verwijderd om stahoogte te winnen. Ook de bijbehorende korbeels zijn voor dat doel verwijderd. Ten behoeve van de stabiliteit is wat hoger een eiken haanhout tegen de spantbenen gespijkerd. Twee gesmede ankerveren koppelen de kap aan de muurankers aan de buitenzijde van de gevel. De spanten zijn mogelijk in de achttiende of negentiende eeuw nieuw geplaatst bij het creëren van een volwaardige eerste verdieping en zijn vermoedelijk tijdens de verbouwing van 1938 aangepast, alhoewel niet valt uit te sluiten dat naderhand ook aanpassingen zijn gedaan.

Bouwdossiers

25-03-1930	veranderen (verhogen) pothuis
21-09-1938	maken nieuwe opgang bovenwoning, wijzigen indeling begane grond en verdieping en veranderen zijgevel
05-10-1938	maken nieuwe winkelpui
10-11-1938	wijzigen vensters voorgevel verdieping
09-06-2008	slopen asbest (vloeren, wanden, plafonds)
10-06-2008	verwijderen tegels winkelpui

Literatuur

Haans, F.A.C., H.J. van Capelleveen, *Beschrijving Kerkstraat 16 Doesburg*, 5-5-1990 (adviesnr. 45)

Haans, Frank, *Monumentengids Doesburg*, Utrecht 2008, 176

¹ Bron: www.funda.nl

Waardering

Het pand met sobere klokgevel dateert vermoedelijk uit de achttiende eeuw met latere aanpassingen. Het heeft mogelijk een oudere kern en is op onderdelen goed bewaard gebleven. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de hoofdvorm van het pand in combinatie met de architectuur, de ligging in de straatwand en enkele onderdelen van het historische casco van het huis, zoals de massa, de kapconstructie en de kelder.

Pand van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het huis is architectuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een woon-winkelpand met klokgevel en winkelpui uit 1938.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de belangwekkende bijdrage aan de straathoek en de ruimtelijke samenhang met de buurpanden in de directe omgeving, in het bijzonder het kruispunt met de Kosterstraat en Boekholtstraat.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als goed bewaard gebleven voorbeeld van een historisch hoekpand met een goed gedocumenteerde, negentiende-eeuwse transformatie tot woon-winkelpand.